

Asia: VN/14613/2023

Ympäristöministeriön asetus purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys:

-

Selvitystä ei rakentamislain tarkoittamalla tavalla edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Perustelumuistiossa on avattu sivulla 7 tarkemmin vähäisyyden arviointia. Perustelumuistiossa on esitetty arvioinnin lähtökohtana, että kaikki kokonaisten rakennusten purkuhankkeet sisältyisivät selvitysvelvoitteen piiriin ja toisaalta, että yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä edellyttäisi. Miten vähäisyyttä tulisi näkemyksesi mukaan hankkeissa soveltaa?

Purkumateriaali ja rakennusjätteselvitystä ei edellytetä tehtäväksi rakentamislupaa edellyttävistä hankkeista, joissa purkumateriaalin määrä on vähäinen. Rakentamislupaa edellyttävät käyttötarkoituksen muutokset, korjaus ja muut muutostyöt ovat todennäköisesti laajuudeltaan sellaisia, että näihin liittyvän purkutyön yhteydessä syntyvän purkumateriaalin määrää ei voida pitää vähäisenä. Yksittäisen asunnon kylpyhuone- tai keittiö-remontti ei edellytä rakentamislupaa. Sitä vastoin linjasaneeraus, joka pääsääntöisesti sisältää kylpyhuonesaneerauksen, edellyttää todennäköisesti rakentamislupaa. Suojellun rakennuksen julkisivumateriaalin muutos edellyttää todennäköisesti rakentamislupaa, kun taas ei suojellun osalta kunnat voivat päättää luvanvaraisuudesta rakennusjärjestyksissään. Lu-vanvaraisuuden ulkopuolelle voi jäädä varsin merkittäviäkin purkutöitä edellyttäviä toimenpiteitä.

Kommentit pykälään 2, Purkumateriaalit:

Pykälän 1 momentin mukaan arvio hankkeessa syntyvien purkumateriaalien määrästä olisi esitettävä painoyksikköinä. Perustelumuistion mukaan kuitenkin niissä tapauksissa, joissa painoa ei pystyttäisi soveltuvilla muuntokertoimilla laskemaan, voitaisiin määrätä merkitä tilavuutena (m³). Kunta-liitto katsoo, että pykälän ehdoton vaatimus painoperusteisesta ilmoittamisesta ei vastaa perusteluissa todettua. Siksi olisi hyvä täydentää pykälän 1 momentin kohtaa ilmaisulla ensisijaisesti. Ehdotamme kohtaa muutettavaksi seuraavaksi: ”Rakentamis- tai purkamisluvan hakemisen tai purkamisilmoituksen tekemisen yhteydessä laadittavan selvityksen on sisällettävä arvio hankkeessa syntyvistä purkumateriaalien määrästä ensi-sijaisesti painoyksikköinä vähintään seuraavan jaottelun mukaisesti:”

Purkumateriaalien jaottelua koskevaan A-vaihtoehdon listaukseen on sisällytetty myös sähkö- ja elektroniikkalaitteet. Kuitenkin suuri osa ko. laitteista on jätteinä luokiteltu vaarallisiksi jätteiksi. Perustelumuiiston mukaan ne voitaisiin raportoida pykälän 3 mukaisesti vaarallisia aineita sisältävinä purkumateriaaleina, mikäli laitteen sisältämät vaaralliset aineet ovat ilmeisiä. Toisaalta vaarallisia aineita sisältäviä purkumateriaaleja koskevassa 3 §:n 2 momentissa todetaan yksiselitteisesti, että vaarallisia aineita sisältäviä materiaaleja ei sisällytetä tämän asetuksen 2 §:n mukaiseen jaotteluun. Tämä toteamus estää tällöin suuren osan SER-laitteista ilmoittamisen 2 §:n mukaisessa luokittelussa eikä kyse voi olla ilmoittajan tekemästä valinnasta. Mikäli SER-laitteet halutaan pitää 2 §:n jaottelussa mukana, tulee pykälässä todeta, että kyse on vaarattomista SER-laitteista.

Asetuksessa on esitetty kaksi vaihtoehtoa purkumateriaalien jaotteluun. Vaihtoehto B:n materiaali- jaottelu noudattaisi sellaisenaan jätteitä sääntelevän valtioneuvoston asetuksen (978/2021) 26 §:n mukaista rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvelvoitetta. Vaihtoehto A:ssa jätteitä olisi jaoteltu hieman toisella tavalla, osin tarkemmin lajikohtaisesti ja osin laajempaan kokonaisuutena (esim. eristeet vs. mineraalivillaeriste). Kuntaliiton näkemyksen mukaan käytetty jaottelua ei ole välttämätöntä kytkeä jäte-asetuksen 26 §:ään, mikäli vaihtoehto A voidaan katsoa käytännönläheisemmäksi. Em. 26 § velvoittaa lajittelemaan vähintään pykälässä mainitut jätelajit työmailla, mutta ei estä toimijoita harjoittamasta velvoitetta tarkempaa ja laajempaa lajittelua halutessaan. Jäteasetuksen 26 § on joka tapauksessa suoraan toimijoita velvoittavaa lainsäädäntöä huolimatta nyt säädettävästä tietojärjestelmästä. Kuitenkin johdonmukaisuuden vuoksi ja tukemaan erilliskeräysvelvoitteen toimeenpanoa olisi hyvä, että vaihtoehdossa A säilytettäisiin jaottelussa mukana vähintään samat jätelajit, kuin jäteasetuksen 26 §:ssä on esitetty, vaikka jätelajia ei määrällisesti paljon syntyisikään ja vaikka luokittelu muutoin tarkentuisi ja järjestelmä mahdollistaisi myös muiden kuin velvoitteen piirissä olevien jätteiden ilmoittamisen. Siksi emme poistaisi paperi ja kartonkijätettä vaihtoehdon A jaottelusta.

Kummassakaan vaihtoehdossa ei ole mukana jätelajina sekalaista rakennusjätettä, vaikka usealla työmaalla sellaistaakin vielä syntyy. Osa jätteistä jäänee ilmoittamatta, jos niille ei ole löydettävissä sopivaa luokitusta. Kiertotalouden edistäminen ei näkemyksemme edisty sillä, millainen jaottelu on luokituksessa käytössä, vaan sillä, miten työmailla käytännössä toimitaan. Jätteiden jaottelun tulisi siksi olla sellainen, että se on toimijoiden kannalta käytännönläheinen ja ymmärrettävä.

Ehdotuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi 2 koskien selvityksen keskeistä sisältöä, purkumateriaaleja. Kumpaa jaottelua tulisi näkemyksesi mukaan käyttää asetuksessa? Vaihtoehto A:ssa on esitetty purkumateriaalien jaottelu kierrätyksen ja hyödyntämisen näkökulmasta, minkä vuoksi jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tarkemmat perusteet poikkeamiselle on esitetty perustelumuiistiossa sivuilla 8-9.

-

Kommentit valintaasi

-

Kommentit pykälään 3, Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit:

Katso kohdassa 2 § lausuttu

Kommentit pykälään 4, Maa- ja kiviainekset:

Ei lausuttavaa

Kommentit pykälään 5, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen päivittäminen:

Pykälän mukaan rakentamishankkeeseen ryhtyvän on rakentamislain 16 §:ssä tarkoitetulla tavalla rakennus- tai purkuhankkeen valmistuttua huo-lehdittava, että lupa- tai ilmoitusvaiheessa tehty selvitys päivitetään käyt-täen ensisijaisesti jätelain (646/2011) 121 §:n mukaisia siirtoasiakirjojen tietoja.

Perustelumuistion mukaan jätetietojen päivitys tapahtuisi jätteen siir-toasiakirjoista SIIRTO-rekisteriin siirrettyjen tietojen pohjalta. Rakentamis-hankeeseen ryhtyvän tai hänen valtuuttamansa asiantuntijan olisi tarkas-tettava tiedot ja varmistettava niiden oikeellisuus. Suurelta työmaalta läh-tevien kuormien määrä on huomattava ja siksi tarkistamis-/varmistamisen menettelyn toteutuksella ja tietojen kokoamistavalla on suuri vaikutus aiheutuvaan työmäärään.

Selvityksen päivittämistä siis täsmennetään perustelumuistiossa, mutta senkin mukaan jää epäselväksi, millä teknisillä tavoilla siirtoasiakirjatieto-ja on mahdollista hyödyntää. Saako tietoja esimerkiksi siirrettyä sähköi-sesti SIIRTO-rekisteristä suoraan Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojär-jestelmään vai tapahtuuko tämä tiedon kokoaminen ja siirtäminen käsin esim. taulukkolaskentaohjelmien välityksellä, jolloin kyse on työläästä prosessista?

Siirtoasiakirjarekisteriä tulisi voida hyödyntää automaattisena tietolähte-nä, josta tieto olisi siirrettävissä rajapintojen kautta suoraan toiseen jär-jestelmään, siltä osin kuin se on mahdollista. Toisaalta kaikkia ilmoitetta-via materiaaleja, kuten pilaantumattomat maa-ainekset, ei löydy siir-toasiakirjarekisteristä, koska niiden kuljettaminen ei vaadi siirtoasiakirjan laatimista. Ilmoittamisen menettelyyn liittyvä tekninen toteutus vaikuttaa olennaisesti rakennushankkeeseen ryhtyvälle menettelystä aiheutuvaan hallintokuormaan. Onkin tärkeää, että tietojärjestelmän kehitysprosessis-sa mahdollistetaan sujuva tietointegraatio eri järjestelmien välillä.

Kommentit pykälään 6, Tietojen ilmoittaminen:

Ei lausuttavaa

Kommentit pykälään 7, Voimaantulo:

RakL 16 § astuu voimaan 1.1.2025. On toivottavaa, että Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään käytettävissä lain voimaan tultua.

Muita huomiota ASETUKSEEN liittyen:

Ehdotuksessa ei, Kuntaliiton edellä mainitun mukaisesti, oteta kantaa purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmän toimivuuteen ja rajapintoihin suhteessa muihin viranomaisjärjestelmiin kuten siirtoasiakirja-järjestelmään. Perustelumuistion mukaan valvontaviranomaiset voisivat käyttää uutta tietojärjestelmää osana jätteen käsittelyyn liittyvien epä-kohtien valvontaa. Tämä edellyttäisi tietojen suoraa siirtymistä valvontaviranomaisten järjestelmiin tai vähintään suoria käyttöoikeuksia uuden järjestelmän tietoihin. Pällekkäisten,

valvontaa hyödyntävien järjestelmien rakentamien on vastoin yleisiä tietohallintoperiaatteita ja lisäävät vain valvonnan hallinnollista taakkaa. Materiaalihyödyntämistason seuranta kuuluu ensisijaisesti jätteen haltijoille itselleen. Jätelain valvontaviranomaisilla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta valvoa purkujätteen materiaalihyödyntämistason. Kuntaliitto edellyttää, ettei uudella järjestelmällä luoda uutta valvontavelvollisuutta valvontaviranomaisille.

Asetuksessa ei ole mainittu missään kohden valvontaviranomaisen pääsy tai katseluoikeudesta Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään.

Kuntaliitto toteaa lausuntonaan:

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua purkumateriaali- ja rakennus-jäteselvitys asetuksesta.

Purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmään toimitettava purku-materiaali- ja rakennusjäteselvityksen tavoitteena on osaltaan edesauttaa kiertotalouden mukaista talousmallia, mitä voidaan pitää tärkeänä ja kannatettavana tavoitteena.

Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvityksen esittäminen rakennusvalvontaviranomaiselle ei juurikaan lisää viranomaistyötä, eikä sillä siten ole merkittäviä vaikutuksia kuntatalouteen.

Huomioita ja kommentteja PERUSTELUMUISTION sisältöön:

Rakentamislain 61 § määrää rakentamislupaan liitteistä, jotka tulee toimittaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Purkumateriaali ja rakennusjäteselvitys ei ole rakentamislupahakemuksen liite, eikä purkumateriaali- ja rakennusjäteselvityksestä ole mainintaa rakennuksen purkamista koskevissa säädöksissä RakL 55 § ja 56 §. Selvitys tulee rakentamislain RakL 16 § mukaan esittää rakennusvalvontaviranomaiselle, muttei toimittaa. Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvityksen esittäminen ei juurikaan lisää rakennusvalvontaviranomaisen työtä.

Selvityksen laatija voi olla hankkeeseen ryhtyvä itse tai hänen avustajansa. Hankkeeseen ryhtyvä vastaa selvityksen oikeellisuudesta ilmoitettujen materiaalien ja niiden määrien osalta. Ei ammattirakentajalle tehtävä voi olla haasteellinen, joten selvityksen laadinnan tueksi tarvitaan ohjeita ja erilaisia malliesimerkkejä. Haitta-aineiden määrää on mahdollista arvioida haitta-ainekartoituksen perusteella. Kuntaliitto on esittänyt joitakin kommentteja pykäläkohtaisten kommenttien yhteydessä.

Mäenpää Paula
Suomen Kuntaliitto ry